

Kadırga Parkı'nın Lodosları

O gün Marmara'da lodos sert esiyordu. Düzenli lodos dalgaları sahile dışardan düzensiz konmuş kayalarda kırılıyordu. Kırılma sonrası dalgadan özgürleşen tuzlu su zerrelere etrafa dağılıyor, aralarında yokuşun başındaki Çemberlitaş'a kadar çıkanlar bile oluyordu.

Çocuk yüksek duvarlarla çevrili okulundan çıkmış, lodosu karşı Gedikpaşa Yokuşu'ndan aşağıya iniyordu. Tren yolunu aşabilmiş tuzlu su zerrelere matematik öğretmenin tokatlarının kızartmış olduğu yanaklarını serinletiyordu. Bir eliyle kafasına büyük gelen, sarı Ay-Yıldız armalı ortaokul şapkasını lodos başından uçurmasını diye sınırsız tutuyor, diğer elindeki yeşil kalın kartondan okul çantasını yokuşun Arnavut kaldırımlarına sürüyor, kendi kendine konuşuyordu.

“Bir üçgenin iç açıları toplamı aşağı yukarı yüz seksen derecemiş, vay anasına!”

Yemeni tezgahlarındaki baskı boyalarının kokuları açık pencerelerden dışarı taşmış, lodosun yosun kokan iyotlu havasına karışmıştı. Bu gizemli havanın onu sakinleştirdiğini biliyordu. Bir bağımlı gibi havayı ciğerlerine çeke çeke yokuşun sonuna gelmişti.

Yokuş sona ermiş park başlamıştı. Çocuk Kadırga Parkı'nın sonundaki sokağı girdi. Şehsuvarbey Sokağı'nın hemen başındaki bakımsız iki katlı ahşap evin tahta kapısını bir omuz darbesiyle açtı. Sofada sağdaki ilk kapının önünde durdu. Asma kilidin anahtarını cebinden çıkardı, kilidi kolayca açıp odaya girdi. Odada üzerine battaniye serilmiş bir divan, üç eski iskemle, bir ayağı kırık cilasız gardırop, üzerinde bir iki kitap ve defter olan kontrplak masa, seyyar “hot” markalı gaz sobası ve yerde rengi solmuş kırmızısı bol bir kilim vardı. Odanın çiçekli basma perdeyle örtülmüş camları sokağa bakıyordu.

Çocuk şapkasını divanın üstüne attı, çantasını masanın üstüne koydu. Odadan çıkıp kapıyı kilitledi. Evde oturanların ortak kullandığı bulaşık suyu kokan mutfakta kendilerine ait olan tel dolabını açtı. İri bir dilim ekmeğin üstüne biraz zeytinyağı onun üstüne de iki kaşık toz şeker döktü.

Elindeki ekmeği yiye yiye, arnavutkaldırımlı taş sokakta yürümeye başladı. Cinci Meydanı her iki yanına ahşap evler dizilmiş olan sokağın ucundaydı. Maça başlamak için onu tozlu meydanda bekleyen mahalle arkadaşlarına doğru giderken yüzü mutluluktan aydınlanıyordu. Dün akşamüstünden beri görmediği arkadaşlarını tekrar göreceği için seviniyordu.

Ancak bugün matematik dersinde olanlar bir türlü kafasından çıkmıyordu. Matematik öğretmeni neden bu kadar sinirlenmişti. Hatta öğretmenin bir ara nefessiz kalıp öleceğinden korkmuştu. Neydi öğretmeni böylesine tedirgin eden?

“Dünyanın sonu muydu bu yani! Benim için fark etmez, bundan sonra öğretmen sorduğunda bir üçgenin iç açılarının toplamı yüz seksendir derim olur biter.”

Takım tamamlanmıştı. Her akşamki Kadırga -Küçük Ayasofya mahalle takımları arasındaki futbol maçı başlayabilirdi. Sahası ne olursa olsun, kalesi neden olursa olsun öngörülmeven ancak gerçeği gol olan oyun başlamıştı.

Kadırga'nın Cinci Meydanı gene bir panayır yeri gibi, meydanın tozları içinde renk renk çadırlar. Atlar, atlı arabalar, atlıkarıncalar. Kayıktan salıncaklar. Turşucular, tatlıcılar, macuncular, pilavcılar, kelleciler. Meydanda koşuşan küçükler, büyükler. Gedikpaşa'dan inmiş Ermeniler, Kumkapı'dan kopup gelmiş Rumlar. Langalı Arnavutlar, Küçük Ayasofyalı Acemler. Ve Kadırgalı Türkler. Belki de bir bayram günü Cinci'de.

Cinci'ye açık cambazhane kurulmuş. Kırmızı takkeli, pembe puvar şalvarlı İbiş tel üstünde dolaşmaya başlamış bile. İbiş telde kimse ile yarışmıyor. Tel üstünde bir direktten diğer direğe gidip gelirken korkmuyor, çünkü telde önünü kesen yok; ama teldeki bu düzensiz gidip gelmeler İbiş'i seyredenleri korkutuyor.

Bir çadırda denizkızı Despina. Balık kuyruklu Despina'yı görebilmek için solmuş tenis topunu karşıdaki kırmızı hedefe vurmak lazım. Her atış bilmem kaç kuruş. Top kırmızı hedefe vurunca kadife perde düşüyor, güzel Despina görünüyor. Başarılı vuruşu yapıp onu ortaya çıkartana gülümseyip kuyruğunu oynatıyor.

Diğer bir çadırın önüne kocaman siyah harflerle "yılanbaşı kız bu çadırda" diye yazmışlarsa da çadırda kız falan yok. Ama tel kafes içinde birkaç metre boyunda bir boğa yılanı var. Yiyeceği beyaz tavşanlar da yandaki küçük kafeste.

Siyah kostümlü, papyon kravatlı sihirbaz Mandraeke çadırında gösterisine çoktan başlamış. İskambil kağıtları elinde. İskambil kağıtlarının boyutları gittikçe avcunda küçülüyor. Bu kesikli bir küçülme. Ama kağıtlardaki sayılar aynı kalıyor.

Atlıkarıncalar aynı nokta etrafında düzenli dönüyor, kayak salıncaklar ise aynı nokta etrafında düzenli sallanıyor.

Tezgahtaki sigaralara tahtadan halkalar atılıyor. Beş halka yirmi beş kuruş, atılan halkalar tabla üzerindeki sigara paketleri arasında düzensiz deviniyor. Halka, gelincik paketini çemberinin içine alırsa, kırmızı uçlu gelincik sigarası paketi halkayı atanın oluyor.

Renkli renkli, irili ufaklı çarkı felekler, tırtırlayan sesler çıkartarak her seferinde tekrar dönüyor. Renkler üzerinde duran paralar ve renkli sayılar üzerinde dolaşan tahta toplar.

Kadırga Parkı karanlık içinde. Görebildiği, karavanaların kaynatıldığı ateş ve ateşin ışıklarında koyu mavi parlayan süngüler. Duyabildiği, yaşlı çınar ağacının kalın gövdesinden gelen iniltiler:

"Belirlenmiş geleceğin için karanlık parkın düzenli yollarından geçmelisin. Sana çizilen yolu verilen zamanda adımlamalısın. Parkın sonrasında inişi olmayan bir yokuş var. Dönüşü olmayan farklı merdivenlerin ucundaki tepeye tırmanmalısın."

Belirlenmiş geleceğinin ona sunduğu yaşamı iniltinin dediği gibi tamamlamalıydı. Gerçek geçmişinden belirlenen geleceğine yürüten şimdiyi hiç bilemeyecekti. Bunun için tepede ona çizilmiş yolda yürümeliydi.

Beyazıt Meydanı'ndan Direklerarası'na yürürken

"Biz Vefa Lisesi öğrencileri,
Aydınlatacağız yurtta her yeri..."

Marşını başı dik ve yürekten söylemeliydi.

Ne olmuştu da yokuşun farklı merdivenlerinden aşağıya iniyordu? Parkta yürüdüğü düzenli yolun öncesindeki sokağa giriyordu. Parkta aydınlatılmış yollar onu kandıramıyor tekrar yokuşlara çekilmiyordu. Tepedeki şimdisiz zaman tuzaklarından neden kurtulmuştu? Belirli geleceğin değiştirilemez yaşamından nasıl kaçabilmişti?

Çocukluğunun özgürlüğüne dönüyordu. Ama kendisinin çocukluğu olmadığını biliyordu.

Yaşlı kadanaların çektikleri çöp kağınlarının tahta tekerlek izleri sokaktan silinmemiş. Bir ucu parka diğer ucu meydana açılan sokağın her iki yanına iki katlı tahtadan evler dizilmiş. Evlerin tahtaları hiç yenilenmemiş. Tahtalar denizden gelen tuzlu nemle ıslanmış, sonra güneşte kurumuş ve tekrar nemlenmiş. Sonra tekrar kurumuş değişmeyen döngülerde. Zamansal evrimde her kuruma ve her nemlenme bir öncekinden farklı.

3 numaralı evin penceresindeki gül desenli basma perde değişmemiş. Perdenin açık ucundan içeri bakıyor. Odada kitap okuyan çocuğun gölgesi ona yabancı değil.

Sinema makinesinin dişlilerini eliyle çeviren adam, 5 numaralı evin tahta duvarındaki sessiz hareketlere bakarak, "Canlı... Canlı... Canlı bu adamlar." diye bağırıyor.

8 numaralı evin yanık perdesi aralanıyor. Bir palyaço gibi yüzünü boyamış çocuk ona gülüyor.

Akşam yenen çingene palamutu kokuları gitsin diye 13 numaranın kapısı açık bırakılmış.

21 numarada amiralin kağıttan kayıkları çocukların elinde kese kağıdına dönüşmüş.

Kilise cami oluyor. Meydanın yıkılmış Bizans duvarları sessizce denize açılıyor. Dilsiz Yahudi kız odasından karanlık meydana bakıyor. Arnavut aşurecinin meydandan geçmesi için vakit çok geç. Oğlu Şeref, Cinci Meydanı'nda karanlıkta antrenman yapan çocukların arasında olmalı.

"Bu haftaki maçı almalısınız. Kaç kez söyledim size. Bırakın şu suiistimal etmeyi. Yoksa oyun içinde disiplinli olamazsınız. Topu aldınız mı açıkla ver-kaç yapacaksınız. Topu alan açık çizgiye kadar gidecek. Sonrada topu kaleye ortalayacak. Uzun boylunuz bir sütun gibi yükselecek ve kafası ile topa bilardo topuna vuran ıskata gibi vuracak. Top yerden geldi mi ayağınızı bir raket gibi kullanıp topa vole atacaksınız. Gol ancak böyle olur! Hey sen 4 numara. Unutma kafan hep kaleni korumayı düşünecek." diye bağırıyor hocaları.

Değişim umuduyla çocukluğunun sokağında olmalı. Sokağın bir ucundaki parkı yaşamakta olduğu belirlenen geleceği, sokağın diğer ucundaki meydanı ise yaşadığı değişmez geçmişini olarak düşünüyor. Park ile meydan arasında bir gidip bir geliyor. Pervaneler soluk ışıklı sokak lambasının etrafında rast gele, ancak şimdisiz dönüyor. Paslı lamba direğinin arkasındaki çürümüş tahta kapı ardına kadar açılıyor. Gerçek geçmişini yaşayan arkadaşları, yeşili kaybolmuş bostana bakan asmalı bahçede bir masanın etrafına oturmuşlar. Arkadaşları onun belirlenen geçmişi ile gerçek geçmişinin buluştuğu "şimdi" de yaşıyor. Ona "hoş geldin" diyorlar. "Şimdi!" diye fısıldıyor. Belirsiz geleceğindeki arkadaşlarına sarılıyor.

Şimdi yeni yüzyılın bir Haziran ayındayız. Dalgakıranda kurt çıkartılmıyor, Kumkapı'da birkaç metre misina ile ispari yakalanmıyor. Denizde lodos var ama kumlarda Bizans parası arayan lodoscular ortalarda yok. Üniversitenin yeşil demir kapısı siyaha boyanmış ve dönen turnikelerle sımsıkı kapalı.

Üniversitede Modernitenin miş gibi ürünlerinin iktidarları sürüyor. Batılı bilginin paradigmasını yüceltmek için yarışıyorlar. Kendiliğinden bindokuzyüzaltmışsekizliler gerçeküstü 1968'lilere karışmış. Bindokuzyüzaltmışsekiz karmaşıklığı üniversitenin bilinmeyen her yerinde kaos eşliğini arıyor.

"Kaosunu Yitirmemiş Üniversite Ütopya Sonrası" burada son buluyor.

(*) Everest yayınlarından çıkacak olan "**7 Hariç**" kitabından Kadırğa ile ilgili bazı alıntılardır.